

УДК 339.9:330.34

*Герман Л.Т.,
аспірант кафедри міжнародної економіки,
Тернопільського національного економічного університету*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Глобальні економічні трансформації країн Європи, Азії, Америки, що інтенсивно відбувалися у другій половині ХХ – на початку ХХІ ст., свідчать про складність, тривалість та високі соціальні втрати переходу до ринку та лібералізації міжнародних економічних відносин. Економічні реформи, що передбачали реалізацію в країнах заходів соціального та економічного спрямування під егідою міжнародних організацій, у багатьох країнах перетворилися на невдалі експерименти через відсутність системності при проведенні реформ та їхнє вузьке спрямування (досить часто реформи стосувалися окремої галузі або складової економічної системи, залишаючи поза увагою інші сфери: культурну, соціальну і т.д.). Як наслідок, у країнах з перехідною економікою та тих, що розвиваються, економічна модернізація не спричинила позитивні зрушення у соціальній сфері. Тобто, ефективність розвитку економічних систем, яка у більшості випадків реформування економіки ставиться як пріоритет модернізації, не враховує багатьох соціальних факторів суспільного життя, нівелює феномен справедливості, що не може не відобразитися на результатах соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання реалізації соціальної складової економічної політики держави впродовж століть були предметом дискусій представників різних економічних шкіл, сучасних вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема, Г. Башнянина, О. Беляєва, О. Бузгаліна, О. Длугопольського, Г. Еспінг-Андерсена, О. Макари, Г. Паулі, Я. Столярчук, Дж. Стігліца, А. Філіпенка, Ю. Яковця та ін., які акцентують увагу на важливості врахування соціальних критеріїв для забезпечення економічного розвитку країн. Проте сучасні процеси соціалізації глобального економічного розвитку потребують більш детального теоретичного дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є узагальнення теоретико-концептуальних підходів до соціалізації глобального економічного розвитку. Для досягнення поставленої мети визначено наступні завдання: з'ясувати роль соціалізації в глобальній економіці; навести основні теоретичні підходи до розуміння соціалізації; обґрунтувати місце соціалізації в теоретичному обґрунтуванні глобального економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Альтернативні сценарії розвитку глобальної економіки передбачають подолання не лише економічних, але й соціальних відмінностей в розвитку країн, а економічні трансформації – мають бути спрямовані на забезпечення належних умов життєдіяльності і праці людей, охорони здоров'я та освіти, соціальної мобільності та соціального партнерства, подолання проблем бідності. Відмітною ознакою сучасного етапу теоретичного обґрунтування глобального економічного розвитку є його соціалізація, яку пов'язують із соціальною переорієнтацією виробництва, гуманізацією праці й життя людей, пом'якшенням соціальної диференціації й зростанням ролі соціальної сфери, деперсоніфікацією власності, активною соціальною політикою [1]. Ознаками соціалізації економіки слугують: загальне зростання доходів населення, збільшення національного добробуту, скорочення майнового розшарування. Вживаючи категорію «соціалізація», вчені нерідко пов'язують її з поняттями «соціальна ринкова економіка», «соціально-орієнтована економіка», «соціальна держава», «софтономізація», «соціальне партнерство», «соціальний діалог», «соціальна політика», «соціальна гармонія».

Окремі аспекти соціальної політики та соціалізації знайшли висвітлення ще в працях філософів Стародавнього Світу та Середньовіччя, для яких питання побудови суспільства та становлення суспільного устрою були нерозривно пов'язані із проблемами соціальної справедливості та формування соціальної структури суспільства [2]. Арістотель у трактаті «Політика», аналізуючи роль держави в розподілі суспільних благ, використав категорію «справедливість», яка є державним благом, котре приносить загальну користь, але іноді вона проявляється суб'єктивно, бо, «наприклад, справедливість, як здається, це є рівність, і так воно і є, але не для всіх, а для рівних; і нерівність також є справедливістю, але знову таки не для всіх, а лише для нерівних» [3]. Представники меркантилістської течії в основному увагу зосереджували на питаннях багатства та його нагромадження. А питання соціального характеру мали побічне значення. Так, А. Монкретьєн, вивчаючи проблему забезпечення загального добробуту, наголошував на необхідності керуватися інтересами підлеглих у діях королівської влади [4]. Разом з тим, у працях російських меркантилістів, зокрема І. Посошкова [5], у книзі «Книга про бідність і багатство» (1724 р.), зустрічаємо ідеї про

розподіл суспільних благ, адже нескладною є справа наповнення царської казни і збагачення, для чого вченими і пропонувалося низку соціально-економічних реформ.

Економічні процеси в країні із соціальним спрямуванням отримали своє вирішення в працях фізіократів та класиків економічної думки. В працях класиків економічної теорії А. Сміта та Д. Рікардо соціальні питання досліджувались в контексті взаємовідносин роботодавців і працівників на ринку праці, проблем зарплат, прожиткового мінімуму, бідності і зубожіння, зв'язку індивідуального і суспільного багатства, справедливості. Однак класики вважали, що проблеми соціального захисту не повинні виступати виключно прерогативою держави, а частково перекидатися на саме населення, благодійників та меценатів. Запровадження соціальних програм через державний патронаж, за Ф. Хайском та М. Фрідменом, взагалі шкодить економічній ефективності, оскільки їх реалізація потребує значних коштів, що й підтверджує світовий досвід підтримки соціальних програм [6].

Таким чином, вже наприкінці XIX – початку XX ст. такі радикальні погляди стосовно важливості соціальних функцій держави стали змінюватись, почали формуватись ідеї, в яких чітко окреслювалось етичне спрямування, пошук соціального діалогу. Представники соціального напрямку нової історичної школи Р. Штаммлер [7] і Р. Штольцман [8] обґрунтовували підпорядкування економіки моральним ідеалам та необхідність регулювання доходів населення. Т. Гоббс обґрунтував договірну концепцію соціальної інтеграції [9], обґрунтував рівність між людьми як природний стан щодо фізично-розумових здібностей, відтак пояснюється рівні надії на досягнення цілей, що в кінцевому випадку призводить до суперництва [10, с. 161-162]. А французький просвітитель Ж.-Ж. Руссо апелював до суспільного договору як невід'ємного елементу розв'язання засадничої проблеми пошуку такої форми об'єднання, яка спільними зусиллями забезпечувала б щастя й добробут усіх громадян, їх свободу, рівність перед законом, рівне право участі всіх у створенні законів [11]. Разом з тим, проблемам нерівності Ж.-Ж. Руссо присвячує трактат «Про проблеми нерівності», дотримуючись думки, що розвиток цивілізації супроводжується нерівністю, адже «всі працювали порівну, але одні збагачувалися, а іншим ледве вистачало на прожиття. Таким чином поглиблювалася нерівність» [12].

Англійський соціолог, представник соціал-утопістів Р. Оуен вважав, що нова соціально-економічна система початку 19 ст. з численними протиріччями стала причиною прояву індивідуалізму в суспільстві та роз'єднання людей, завдяки розвитку промислового виробництва посилилася нерівність. На практиці він реалізував численні ініціативи соціалізації патронатних установ та соціальні експерименти: на його фабриці у Нью-Ларнаці були створені робітничі житла із дитячими садками, їдальні, фабрично-заводські крамниці, ошадні каси. Він ініціював скорочення робочого дня з 17 до 10 годин, відмовився від використання праці дітей віком до 10 років, створив численні світські школи для дітей [13]. Фактично це було зародження ідеї соціальної відповідальності бізнесу та соціального партнерства, яка сьогодні набула поширення у європейських країнах.

З другої половини XIX ст. популяризуються ідеї участі працівників через зростання кооперативної та муніципальної власності, активізації профспілкового руху та розвитку місцевого самоврядування. Ці погляди були оформлені британськими економістами, ініціаторами створення Фабіанського товариства, С. Веббом та Б. Веббом у концепцію «виробничої демократії» (колективні переговори та профспілковий рух) [14, с. 503]. Французький соціолог Е. Дюркгейм обґрунтував роль солідарності у прогресі суспільства, розглядаючи її як вищий моральний принцип та цінність, разом з тим в суспільстві можливі прояви соціальних конфліктів, які можна вирішити через узгодження інтересів усіх класів [15].

Теоретичне обґрунтування ідей соціальної держави належить представникам німецької консервативної думки, зокрема економісту і соціологу Л. Штейну, котрий опублікував низку праць, серед яких «Сучасне і минуле науки про державу і право Німеччини» (1850 р.) Л. Штейн піддає критиці погляди соціалістів і визначає, що соціальні питання не обмежуються лише рівністю майнового розподілу, а мають ще й моральну та етичну складові, тобто соціальний інтерес виступає як система. Разом з тим, соціальна держава повинна підтримувати рівність прав усіх класів суспільства і сприяти суспільному та економічному розвитку усіх громадян, при цьому ризиком залишається протистояння інтересів між державою та суспільством, яке представлено панівним класом, тому важливим є усунення класових протиріч в суспільстві. Для побудови соціальної держави вчений пропонує проводити соціальну реформу, суть якої зводиться як до матеріального збагачення, так і культурного, в тому числі підвищення освіти низьких прошарків суспільства [16].

Одними із перших застосували у своїй практиці поняття «соціалізація» лідери соціал-демократії Німеччини у 1950-х рр., що побудували свої програми на ідеях А. Бебеля, В. Лібкнехта, Е. Бернштейна, К. Каутського. Вони вважали, що перебудова капіталізму повинна відбуватися шляхом соціалізації в ракурсі трансформації соціально-економічних відносин і створення колективної суспільної власності на основні засоби виробництва. Такий підхід отримав продовження в працях Й. Шумпетера, який розглядав соціалізацію із безпосереднім державним регулюванням економіки, зростанням частки державної власності, запровадженням заходів державного контролю у сфері виробництва та розподілу, розвитком змішаних приватно-державних форм організації. Вчений називав соціалізацію «об'єктивною історичною тенденцією руху до соціалізму» [17].

Проблеми соціалізації розглядалися англійським економістом Дж. Гобсоном, який апелював до посилення громадського контролю та соціалізації індустрії, розглядаючи розвиток промисловості капіталістичних країн й досліджуючи становище працюючих [1].

Англійський економіст, автор кейнсіанського напрямку в економічній теорії Дж. Кейнс пояснював соціалізацію економічного життя через інвестиції, які необхідні для досягнення економікою повної зайнятості, однак, на відміну від Й. Шумпетера, він не отожднює процес соціалізації з державним регулюванням, а розглядає його як шлях до державного соціалізму. Таку політику вчений назвав «соціалізацією інвестицій», яка є єдиним засобом забезпечення наближення до повної зайнятості. Дж. Кейнс дотримувався думки, що «необхідні заходи соціалізації можна вводити поступово, не ламаючи сталих традицій суспільства» [18]. Ідеї вченого щодо державного регулювання виробництва і зайнятості, перерозподілу доходів закладені в практику функціонування сучасної «держави добробуту», для якої характерним є суцільне охоплення соціальним забезпеченням усіх громадян, незалежно від їх трудового внеску. Доктрини держави добробуту та відповідні їм механізми соціалізації ґрунтуються на принципах соціальної справедливості, а матеріальна підтримка поширюється на всіх, хто її потребує, а не лише тих, хто заробив право на соціальні виплати своєю трудовою активністю. Наприклад, двома основними принципами вихідної моделі соціальної ринкової економіки Німеччини, сформульованими прихильником соціальної ринкової економіки, економістом А. Мюллер-Армаком, є сприяння конкуренції і соціальна компенсація. У свою чергу, принцип соціальної компенсації є підвалиною досягнення в суспільстві соціальної справедливості. Тут теорія добробуту пропонує і порівнює кілька альтернативних варіантів того, що з економічної точки зору варто розуміти під справедливістю і в який спосіб можна здійснити справедливий розподіл ресурсів, доходів і благ у суспільстві. Держава може спиратися на відповідні висновки при визначенні засад своєї соціальної політики.

Формування держави добробуту на сьогодні асоціюється із забезпеченням населення не лише необхідного рівня проживання, а й відповідних стандартів життя, включаючи освіту, культуру, охорону здоров'я та ін., що отожднюється із розвиненими країнами. Типологія держави добробуту отримала ґрунтовне висвітлення у праці данського соціолога Г. Еспінг-Андерсена «Три світи капіталізму добробуту» [19]. Його типологія не була остаточною, адже стосувалася країн із розвинутою економікою, і отримала продовження в дослідженнях М. Каутто, В. Корпі, Дж. Палме. Вчений ідентифікує три моделі держави добробуту: ліберальна, консервативна, соціал-демократична (табл. 1).

Таблиця 1

Режими держави добробуту Г.Еспінг-Андерсена

Фактори	Ліберальний (залишковий) (англосаксонська модель)	Консервативний (корпоративний) (континентально-європейська модель)	Соціал-демократичний (універсальний) (скандинавська модель)
Політична економія	Лібералізм (laissez-faire та лівий лібералізм)	Консерватизм (корпоративізм, етатизм, патерналізм)	Соціал-демократія
Цілі та цінності	Самозабезпечення індивідів на ринку, свобода	Безпека, підтримка статусних відмінностей	Декомодифікація, рівність, безпека
Домінуючі форми послуг	Послуги із допомоги, стимулювання приватної системи опіки	Соціальне страхування, послуги із допомоги	Універсальні послуги
Декомодифікація	Низька	Середня (для зайнятих – висока)	Висока
Резидуальність	Висока	Висока	Слабка
Приватизація	Висока	Низька	Низька
Корпоративізм / Етатизм	Слабкий	Сильний	Слабкий
Стратифікація	Поглиблення соціальної нерівності	Відтворення існуючої соціальної структури	Вирівнювання соціальної структури
Перерозподіл	Низький	Помірний	Високий
Гарантія повної зайнятості	Слабка	Середня	Сильна
Центр добробуту	Ринок	Сім'я	Держава
Прагнення до гендерної рівності	Середнє	Низьке	Високе
Базова для моделі країна	США	Німеччина	Швеція, Данія

Джерело: [20; 21]

Для класифікації було обрано наступні критерії: рівень декомодифікації (відображає можливість індивіда чи сім'ї підтримувати соціально прийнятні стандарти життя, незалежно від своєї участі в

ринкових відносинах. Згодом цей критерій було доповнено «дефамілізацією»; стратифікації (пояснює відносини між соціальними правами і соціальними класами. Наділяючи групи соціальними правами, держава відтворює нову суспільну стратифікацію та створює нові взірці соціальних відносин); резидуальності (обсяг послуг соціальної допомоги в загальному соціальному продукті) [21, с. 77]. Разом з тим, не всі країни із своїми характеристиками вписуються у визначені Г.Еспінг-Андерсеном моделі (рис. 1), тому у більшості з них присутні риси двох моделей.

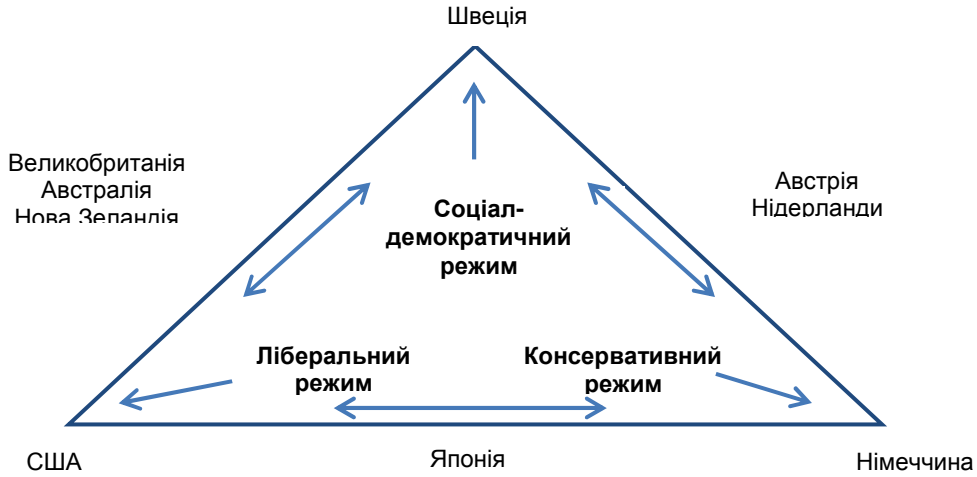

Рис. 1. Трикутник режимів добробуту та країн, що до них належать

Джерело: [21, с. 80]

З погляду інституціоналістів, основним засобом соціалізації економічного розвитку повинна стати можливість всіх працездатних громадян самостійно отримувати гідний трудовий дохід. В цьому процесі неабияку роль відіграє не лише держава, але й соціальна відповідальність бізнесу. Американський інституціоналіст Р. Хейлбронер під соціалізацією розумів входження економічного суб'єкта у різні формальні та неформальні відносини через засвоєння і прийняття ним загальноновизнаних в суспільстві норм, підпорядкування інститутам, за допомогою яких певна група людей може нав'язувати свою волю іншим групам та класам суспільства. Соціалізація ним розглядається як процес узгодження індивідуальних стереотипів поведінки і прийнятих у суспільстві норм, що є відображенням суспільного інтересу. Його ідеї пізніше були розвинуті Д. Нортон, Дж. Уолісом та Б. Вайнгатом в теорії соціальних порядків.

Російські вчені Р. Грінберг і О. Рубінштейн, розвиваючи ідеї Дж. Кейнса та Дж. Хікса про мультиплікативний ефект, використовують поняття «соціодинамічний мультиплікатор», який поєднує наступні взаємопов'язані елементи: 1) соціальний ефект, який відповідно до концепції економічної соціодинаміки виникає як результат діяльності держави і сприяє покращенню суспільного життя; 2) виражена схильність індивідуумів до нової діяльності, нового творення; 3) сукупність формальних і неформальних інститутів, які забезпечують поєднання перших двох елементів. Такий підхід, згідно теорії економічної соціодинаміки, дає можливість суб'єктам ринку реалізувати в процесі обміну власні інтереси [22]. Саме на основі поєднання індивідуальної та соціальної корисності формується новий склад учасників світового ринку.

На початку XXI ст. особливу увагу європейські дослідники стали приділяти категорії «соціальний капітал», який трактується як сукупність норм поведінки, довіри та мережевої діяльності. В цьому контексті у праці американських економістів Дж. Акелрофа та Р. Шиллера [23] обґрунтовується роль мультиплікатора довіри, який показує, як зростає / скорочується дохід, коли рівень довіри зростає чи падає на один пункт. Втрата довіри населенням до діяльності державних та недержавних інститутів часто супроводжується падінням споживчого попиту, рецесією та фінансово-економічними проблемами усєї економічної системи. Додатковим негативним фактором в цьому аспекті стають неякісні інститути, корупція, які підривають формально закріплені норми життя в соціумі тощо.

Категорія «сталий розвиток» використовується для характеристики гармонійного та збалансованого розвитку країн, груп країн й цивілізацій, результатом якого на основі інноваційних підходів забезпечується вирішення проблем економічного характеру, збереження навколишнього середовища, подолання соціальних загроз, у тому числі бідності та дискримінації людини.

Американський економіст Г. Дейлі стверджує [24], що сталий розвиток вимагає розуміння економіки у нерозривному зв'язку із станом екосистеми та апелює саме до необхідності кількісного розвитку, але не кількісного зростання, а відповідно і переорієнтації економіки на екологічні та соціальні питання. Дж. Халс розглядає сталий розвиток як такий, що забезпечує потреби нинішнього покоління без завдання шкоди можливостям майбутнього покоління задовольнити свої власні потреби

[25]. К.Хеннінгсен обґрунтовує важливість екологічно орієнтованих інвестицій та оцінює ризики такої діяльності [26]. Багато вчених формулюють основні цілі та цінність сталого розвитку для прийдешніх поколінь [27], оцінюють вплив зміни клімату на стан АПК, водопостачання [28], окреслюють базові підходи до етичного інвестування, що базується на соціальній відповідальності бізнесу [29]. У книзі «Синя економіка» вчений та член Римського клубу Г. Паулі пропонує знайти інноваційні рішення, безпечні для довкілля і суспільств в контексті забезпечення продовольчої безпеки [30], а світ потребує нової економічної системи.

Вченими навіть виділяється специфічний закон соціалізації, що виражає внутрішню необхідність, сталі й суттєві взаємозв'язки між досягнутим рівнем розвитку технологічного способу виробництва, зростаючим усупільненням виробництва і праці, з одного боку, та поступовим подоланням відчуженості найманих працівників від процесу праці, економічної власності й влади на мікрорівні та певної соціалізації соціально-економічних функцій держави на макрорівні у більшості розвинутих країн світу.

Соціалізація на сьогодні характеризується сукупністю інституцій і норм, що регулюють соціальне становище індивідів та соціальних груп, а також економічно обґрунтовані соціальні відносини між членами суспільства, та визначається всеохоплюючою спрямованістю на забезпечення готовності членів суспільства до відповідних вимог суспільних інституцій і створення умов для реалізації суб'єктами економіки активної компоненти самозабезпечення добробуту [1].

Висновки з проведеного дослідження. Соціалізація іманентно спрямовує економічних суб'єктів на формування партнерських відносин і в ній різною мірою зацікавлені усі суб'єкти, хоча кожен з них володіє власним набором інтересів. Головна проблема – як розрізнені інтереси країн в умовах глобалізації перетворити на спільні цінності, важливі для суспільного прогресу та сталого глобального розвитку. Глобальні економічні трансформації нині відбуваються у поєднанні із соціальними, адже за умов глобалізації, коли тісно переплітаються не лише економічні інтереси країн, будь які структурні зміни у фінансово-економічній сфері позначаються на соціальному розвитку країн, зважаючи на те, що основою сучасних процесів є людина з її потребами, цінностями і можливостями. Необґрунтованість та недостатня соціалізація економічних політик країн світу стала причиною соціальних дисбалансів, що поширюються світом. Разом з тим, вони є об'єктивним продовженням низки глобальних ініціатив останніх десятиліть, які априорі повинні були нівелювати розриви у соціальному розвитку країн, натомість відбувається соціальне розшарування країн та диференціація у глобальному вимірі. Таким чином, наведені підходи до обґрунтування ролі соціальних чинників в глобальному економічному розвитку, загалом, та країн, зокрема, вказують на те, що у теоретичній площині дослідники сходяться на єдиній думці – соціалізація економіки є невід'ємною складовою розвитку як людини, так і суспільства й світового господарства. Саме тому вона повинна включати зменшення соціальних розривів, підвищення доходів населення, ефективну політику зайнятості, подолання безробіття, соціального забезпечення та ін. для усіх країн світу, а не вибірково. Такі теоретичні підходи потребують подальшої практичної координації зусиль країн та світової спільноти для переорієнтації глобального економічного розвитку у соціальне русло.

Бібліографічний список

1. Соціальна економіка: навч. пос. / За ред. О. О. Беляєва, Є. Б. Ніколаєва. – К. : КНЕУ, 2014. – С. 11.
2. Иванова Е. И. Философский аспект понятия «справедливость» в трудах ученых Античности, Эпохи Возрождения и Нового Времени / Е. И. Иванова / Психолого-педагогические инновации молодых исследователей Севера: Сборник статей аспирантов и студентов / Отв. ред. О.В. Кобзева. – Мурманск: МГГУ, 2013. – Вып. II. – С. 26-30.
3. Аристотель. Политика // Аристотель. Сочинения: В 4 т. / Перевод с древне-греч. С. Жебелева. – М. : «Мысль», 1983. Т. 4. – С. 376–644.
4. Экономическая теория: Энциклопедический сборник «The New Palgrave» / Под ред. Дж.Итуэлла, М.Милгейта, П.Ньюмена. – М. : ИНФРА-М, 2004. – 931 с.
5. Зайцева Л.И. Россия державная. Первый русский экономист и мыслитель – Иван Тихонович Посошков / Л.И. Зайцева. – М. : Институт экономики РАН, 1995. – 124 с.
6. Павлова Л. Особливості практики фінансування соціального захисту в різних країнах світу / Л. Павлова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 4. – С.246-250
7. Мойсієнко В. М. Тлумачення сутності держави і права в неокантіанстві / В. М. Мойсієнко // Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Філософ. – 2009. – Вип. 154. – С. 30-36.
8. Ковальчук В. "Молода" історична школа та соціальний напрям в економічній теорії / В. Ковальчук // Вісник ТНЕУ. – 2013. – № 3. – С.77-85.
9. Петроє О. М. Соціальний діалог у державному управлінні: європейський досвід та українські реалії: монографія / О. М. Петроє. – К. : НАДУ, 2012. – С. 29.
10. Дзьобань О. П. Проблеми безпеки у договірній концепції Томаса Гоббса: аксіологічний аспект / О. П. Дзьобань // Стратегічні пріоритети : наук.-аналіт. щокварт. зб. – К., 2008. – № 1(6). – С. 161-167.

11. Ж.-Ж. Руссо: pro et contra : идеи Жан-Жака Руссо в восприятии и оценке рус. мыслителей и исследователей (1752-1917): Антология / сост., вступ. ст. и коммент. А. А. Златопольская ; отв. ред. Д. К. Бурлака ; Северо-Западное отделение РАО, Русская Христианская гуманитарная академия. – СПб. : Издательство РХГА, 2005. – 829 с.
12. Ефимов И. Стыдная тайна неравенства [Электронный ресурс] / И. Ефимов. – Режим доступа: http://www.r-5.org/files/books/ethology/business/Igor_Efimov-Inequality-RU.pdf
13. Кроль М. Роберт Оуэн. Успехи и провалы социального реформатора / М. Кроль [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cloudwatcher.ru/analytics/5/view/6/>
14. Історія економічних учень : підручник / Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко, А.М. Поручник та ін.; за ред Л.Я. Корнійчук, Н.О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 2001. – 564 с.
15. Дюркгейм Э. Социология. Ее предмет, метод, предназначение / Э. Дюркгейм / Пер. с фр., составление, послесловие и примечания А. Б. Гофмана. – М.: Канон, 1995. – 352 с.
16. Эйдукене Д. Д. Социальный реализм Лоренца фон Штейна / Д.Д. Эйдукене // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2006. – Выпуск 7 (58). – С. 58-60.
17. Шумпетер Й. Капитализм, социализм, демократия / Й. Шумпетер. – К. : Основи, 1995. – 528 с.
18. Кейнс Дж. М. Общая теория занятости, процента и денег / Дж. М. Кейнс. – М. : Прогресс, 1978. – 494 с. – С.454-455.
19. Esping-Andersen G. The Tree Worlds of Welfare Capitalism. – Cambridge: Polity Press, 1990
20. Бурлуцький С.В. Редистрибуційні процеси в моделях соціальної політики Г. Еспінг-Андерсена [Електронний ресурс] / С.В. Бурлуцький. – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/34_VPEK_2012/Economics/15_120665.doc.htm
21. Длугопольський О.В. Особливості фінансування соціального захисту в країнах Азії: японський вектор формування держави добробуту / О.В. Длугопольський // Фінанси України. – 2014. – №11. – С. 75-97.
22. Галушка З.І. Нова роль держави в сучасній економіці соціосинергетичний погляд / З.І. Галушка // Економіка та держави. – 2009. – №1 (73). – С. 9-12.
23. Акелроф Дж. Spiritus Animalis, или как человеческая психология управляет экономикой и почему это важно для мирового капитализма / Дж. Акелроф, Р. Шиллер. – М. : ООО «Юнайтед Пресс», 2010. – 273 с.
24. Daly H.E. Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development / Daly H.E. – Beacon Press, 1996.
25. Hulse J.H. Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past. / J.H. Hulse. – New Delhi : Cambridge University Press India Pvt. Ltd.; Ottawa International Development Research Centre, 2007. – 390 p.
26. Henningsen C. Managing Ecological Investment Risk / Henningsen C. // Green Money Journal. – 2011. – № 82. – P.1-4
27. Kates R.W. What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice / Kates R.W., Parris T.M., Leiserowitz A.A. // Environment: Science and Policy for Sustainable Development. – 2005. – № 3. – P. 8-21
28. Thomas J. Wilbanks. Beyond Adapting to Climate Change: Embedding Adaptation in Responses to Multiple Threats and Stresses / Thomas J. Wilbanks, Robert W. Kates // Annals of the Association of American Geographers. – 2010. – № 100(4). – P. 719-728.
29. Webley P. Commitment among ethical investors: An experimental approach / Webley P., Lewis A., Mackenzie C. // Journal of Economics Psychology. – 2001. – Vol. 22. – P. 27-42.
30. Паулі Г. Синя економіка: 10 років, 100 інновацій, 100 мільйонів робочих місць / Г. Паулі / Доповідь Римському клубу. – Risk Reduction Foundation, 2012.

References

1. Bieliaiev, O.O. and Nikolaiev Ye.B. (2014), *Sotsialna ekonomika* [Social Economy], KNEU, Kyiv, Ukraine, 196 p.
2. Ivanova, Ye.I. (2013), "The philosophical aspect of the concept of "justice" in the writings of scholars of antiquity, the Renaissance and the New Time", *Psikhologo-pedagogicheskiye innovatsii molodykh issledovateley Severa : Sbornik statey aspirantov i studentov*, issue II, pp. 26-30.
3. Aristotel (1983), *Politika* [Politics], vol. 4, Mysl, Moscow, Russia, pp. 376–644.
4. Ituell, Dzh., Milgeyt, M. and Nyumen, P. (2004), *Ekonomicheskaya teoriya : Entsiklopedicheskiy sbornik «The New Palgrave»* [Economic theory: encyclopaedic collection «The New Palgrave»], INFRA-M, Moscow, Russia, 931 p.
5. Zaytseva, L.I. (1995), *Rossiya derzhavnaya. Pervyy russkiy ekonomist i myslitel' – Ivan Tikhonovich Pososhkov* [Russian Sovereign. The first Russian economist and thinker - Ivan Tikhonovich Pososhkov], Institut ekonomiki RAN, Moscow, Russia, 124 p.
6. Pavlova, L. (2013), "Features of the practice of financing social security in different countries", *Formuvannya rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 4, pp. 246-250.

7. Moisiienko, V.M. (2009), "Interpretation of the essence of law as neo", *Visn. Cherkas. un-tu. Ser. Philos.*, issue 154, pp. 30-36.
8. Kovalchuk, V. (2013), "Young" historical school and social direction in economic theory", *Visnyk TNEU*, no. 3, pp. 77-85.
9. Petroie, O.M. (2012), *Sotsialnyi dialoh u derzhavnomu upravlinni: yevropeiskyi dosvid ta ukrainski realii* [Social dialogue in public administration: European Experience and Ukrainian Realities], NADU, Kyiv, Ukraine, 314 p.
10. Dzoban, O.P. (2008), "Security problems in a contractual conception of Thomas Hobbes: axiological dimension", *Stratehichni priorytety: naukovo-analitychnyi shchokvartalnyi zbirnyk*, no. 1(6), pp. 161-167.
11. Zlatopolskaya, A.A. (2005), *ZH.-ZH. Russo: pro et contra : idei Zhan-Zhaka Russo v vospriyatii i otsenke russkikh mysliteley i issledovateley (1752-1917): Antologiya* [J.J. Rousseau: pro et contra: the ideas of Jean-Jacques Rousseau in the perception and evaluation of Rus. thinkers and researchers (1752-1917): An Anthology], Izdatelstvo RKHGA, St. Petersburg, Russia, 829 p.
12. Yefimov, I. *Stydnaya tayna neravenstva* [Ashamed mystery inequality], available at: http://www.r-5.org/files/books/ethology/business/Igor_Efimov-Inequality-RU.pdf
13. Krol, M. "Robert Owen. The successes and failures of a social reformer", available at: <http://cloudwatcher.ru/analytics/5/view/6/>
14. Korniihchuk, L.Ya., Tatarenko, N.O., Poruchnyk, A.M. et al. (2001), *Istoriia ekonomichnykh uchen* [History of economic thought], textbook, KNEU, Kyiv, Ukraine, 564 p.
15. Dyurkgeym, E. (1995), *Sotsiologiya. Yeye predmet, metod, prednaznacheniyе* [Sociology. Its subject matter, method, purpose], Kanon, Moscow, Russia, 352 p.
16. Eydukene, D.D. (2006), "Social realism of Lorenz von Stein", *Vestnik Tomskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, Issue 7 (58), pp. 58-60.
17. Shumpeter, Y. (1995), *Kapitalizm, sotsializm, demokratiya* [Capitalism, Socialism, Democracy], Osnovy, Kyiv, Ukraine, 528 p.
18. Keynes, Dzh.M. (1978), *Obshchaya teoriya zanyatosti, protsenta i deneg* [The General Theory of Employment, Interest and Money], Progress, Moscow, Russia, 494 s.
19. Esping-Andersen, G. (1990), *The Tree Worlds of Welfare Capitalism*, Polity Press, Cambridge, UK, 26 p.
20. Burlutskiy, S.V. (2012), "Distribution processes in models of social policy-Andersen G. Espinh", available at: http://rusnauka.com/34_VPEK_2012/Economics/15_120665.doc.htm
21. Dluhopolskyi, O.V. (2014), "Features of funding social protection in Asia: Japanese vector formation of the welfare state", *Finansy Ukrainy*, no. 11, pp. 75-97.
22. Halushka, Z.I. (2009), "The new role of government in a modern economy socio synergistic view", *Ekonomika ta derzhavy*, no. 1 (73), pp. 9-12.
23. Akerlof, Dzh. and Shiller, R. (2010), *Spiritus Animalis, ili kak chelovecheskaya psikhologiya upravlyayet ekonomikoy i pochemu eto vazhno dlya mirovogo kapitalizma* [Spiritus Animalis, or how human psychology drives the economy and why it is important for world capitalism], ООО «Yunayted Press», Moscow, Russia, 273 p.
24. Daly, H.E. (1996), *Beyond Growth: The Economics of Sustainable Development*, Beacon Press, USA, 254 p.
25. Hulse, J.H. (2007), *Sustainable Development at Risk: Ignoring the Past*, Cambridge University Press, New Delhi, India, 390 p.
26. Henningsen, C. (2011), *Managing Ecological Investment Risk*, *Green Money Journal*, no. 82, pp. 1-4.
27. Kates, R.W., Parris, T.M. and Leiserowitz, A.A. (2005), "What is Sustainable Development? Goals, Indicators, Values, and Practice", *Environment: Science and Policy for Sustainable Development*, no. 3, pp. 8-21.
28. Thomas J. Wilbanks and Kates Robert W. (2010), "Beyond Adapting to Climate Change: Embedding Adaptation in Responses to Multiple Threats and Stresses", *Annals of the Association of American Geographers*, no. 100 (4), pp. 719-728.
29. Webley, P., Lewis, A. and Mackenzie, C. (2001), "Commitment among ethical investors: An experimental approach", *Journal of Economics Psychology*, Vol. 22, pp. 27-42.
30. Pauli, H. (2012), *Synia ekonomika: 10 rokiv, 100 innovatsii, 100 milioniv robochykh mist* [Blue Economy: 10 years, 100 Innovations, 100 million workplaces], Risk Reduction Foundation, 320 p.

Герман Л.Т. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Мета. Розглянути та узагальнити основні теоретико-концептуальні засади соціалізації глобального економічного розвитку.

Методика дослідження. Теоретичною основою дослідження є наукові праці зарубіжних та вітчизняних вчених. В процесі дослідження використано загальнонаукові методи дослідження, зокрема: метод теоретичного узагальнення - при обґрунтуванні основних теоретичних підходів до розуміння соціалізації економіки та глобального економічного розвитку; абстрактно-логічний метод – при з'ясуванні значення соціалізації в

глобальній економіці; метод порівняння та систематизації - для визначенні ролі соціалізації у глобальному економічному розвитку.

Результати дослідження. Обґрунтовано основні теоретичні підходи до розуміння соціалізації економіки та глобального економічного розвитку, з'ясовано роль соціалізації в глобальній економіці, обґрунтовано місце соціалізації в забезпеченні глобального економічного розвитку.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в узагальненні основних теоретичних підходів до поняття «соціалізація» та визначенні її ролі у глобальному економічному розвитку.

Практична значущість. Отримані результати дослідження дають можливість обґрунтувати необхідність соціалізації глобального економічного розвитку та є підґрунтям для вироблення заходів щодо його переорієнтації у соціальне русло. Визначено перспективи подальшого зменшення впливу соціальних викликів на глобальний економічний розвиток, до яких пропонується віднести соціальну орієнтацію на задоволення потреб людини; подолання соціальної диференціації; забезпечення взаємозв'язку між економічним зростанням та соціальним прогресом.

Ключові слова: глобальний економічний розвиток, держава добробуту, соціалізація, соціальна ринкова економіка, соціальна політика, соціально-економічні відносини, соціальні питання, сталий розвиток.

Herman L.T. THEORETICAL FOUNDATIONS FOR SOCIALIZATION OF GLOBAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Purpose. The aim of the article is to consider and summarize the main theoretical and conceptual bases for socialization of global economic development.

Methodology of research. The scientific works of foreign and domestic scientists are the theoretical basis of research. General scientific methods were used during the research process, in particular: the method of theoretical generalization – in substantiating major theoretical approaches to understanding the socialization of the economy and global economic development; abstract and logical method – in clarifying the importance of socialization in the global economy; method of comparison and systematization – to determine the role of socialization in global economic development.

Findings. The basic theoretical approaches to understanding the socialization of the economy and global economic development have been substantiated; the role of socialization in the global economy has been clarified; the place of socialization in ensuring global economic development has been substantiated.

Originality. Scientific novelty of research results consists in generalization of the main theoretical approaches to the concept of “socialization” and determining its role in global economic development.

Practical value. The obtained results of research allow to substantiate the need for socialization of global economic development and are the basis for development of measures regarding its reorientation into the social channel. The prospects for further reducing the impact of social challenges to the global economic development, which proposed to include social orientation at satisfying human needs; overcoming social differentiation; ensuring the interrelation between economic growth and social progress have been determined.

Key words: global economic development, welfare state, socialization, social market economy, social policy, social and economic relations, social issues, sustainable development.

Герман Л.Т. ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛИЗАЦИИ ГЛОБАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Цель. Рассмотреть и обобщить основные теоретико-концептуальные основы социализации глобального экономического развития.

Методика исследования. Теоретической основой исследования являются научные труды зарубежных и отечественных ученых. В процессе исследования использованы общенаучные методы исследования, в частности: метод теоретического обобщения - при обосновании основных теоретических подходов к пониманию социализации экономики и глобального экономического развития; абстрактно-логический метод - при выяснении значения социализации в глобальной экономике; метод сравнения и систематизации - для определения роли социализации в глобальном экономическом развитии.

Результаты. Обоснованно основные теоретические подходы к пониманию социализации экономики и глобального экономического развития, выяснена роль социализации в глобальной экономике, обосновано место социализации в обеспечении глобального экономического развития.

Научная новизна исследования заключается в обобщении основных теоретических подходов к понятию «социализация» и определении её роли в глобальном экономическом развитии.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования дают возможность обосновать необходимость социализации глобального экономического развития и является основой для выработки мер по его переориентации в социальное русло. Определены перспективы дальнейшего уменьшения влияния социальных вызовов на глобальное экономическое развитие, к которым предлагается отнести социальную ориентацию на удовлетворение потребностей человека; преодоление социальной дифференциации; обеспечение взаимосвязи между экономическим ростом и социальным прогрессом.

Ключевые слова: глобальное экономическое развитие, государство благосостояния, социализация, социальная рыночная экономика, социальная политика, социально-экономические отношения, социальные вопросы, устойчивое развитие.